

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2016

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

09 Ιανουαρίου 2017

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο: **01/02/2017**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-28, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ**Ε.Ε – ΕΥΡΩΖΩΝΗ: Βελτίωση οικονομικού κλίματος τόσο σε Ευρώπη, όσο και Ευρωζώνη**

Σε συνέχεια της σταθεροποίησης του οικονομικού κλίματος τον Νοέμβριο σε ΕΕ και Ευρωζώνη, τον Δεκέμβριο συνεχίστηκε η βελτίωση που έχει ξεκινήσει από τον Αύγουστο. Συγκεκριμένα, ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην Ευρωζώνη ανήλθε στις 107,8 μονάδες (+1,2), ενώ η βελτίωση στην Ε.Ε. ήταν μεγαλύτερη (στις 109,1 μονάδες, +1,8). Κατόπιν αυτών των εξελίξεων, αμφότεροι οι δείκτες διαμορφώθηκαν στο υψηλότερο επίπεδό τους από τις αρχές του 2011. Αναλυτικότερα:

Στην **Ευρωζώνη**, καταγράφεται βελτίωση του κλίματος σε όλους τους κλάδους, κυρίως στο **Λιανικό Εμπόριο** (+1,7) και στον τομέα της **Βιομηχανίας** (+1,2). Έπονται με παραπλήσια μεταβολή οι **Κατασκευές** (+0,8) και οι **Υπηρεσίες** (+0,7). Άνοδος καταγράφηκε και στην **καταναλωτική εμπιστοσύνη** (+1,1). Σε επίπεδο χωρών μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων οικονομιών της Ευρωζώνης, το κλίμα βελτιώθηκε στη Γαλλία (+2,0), την Ολλανδία (+1,9) και τη Γερμανία (+1,6), ενώ δεν μεταβλήθηκε στην Ιταλία. Επιδείνωση σημειώθηκε μόνο στην Ισπανία (-2,2).

Η βελτίωση των συνολικών προσδοκιών στην **ΕΕ** προέρχεται κυρίως από τη σημαντική καλύτερευση του οικονομικού κλίματος στο Ηνωμένο Βασίλειο (+1,3), την Πολωνία (+1,7) και τη Σουηδία (+3,7). Στον αντίποδα, η μεγαλύτερη κάμψη σημειώθηκε στη Ρουμανία (-0,9). Σε τομεακό επίπεδο, οι προσδοκίες σε σχέση με την Ευρωζώνη διαφοροποιούνται στο Λιανικό Εμπόριο, όπου σημειώνεται υποχώρηση, ενώ η βελτίωση στις Υπηρεσίες είναι πολύ μεγαλύτερη. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώνονται στις +0,8 και +0,1 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Οι προσδοκίες για την εξέλιξη της παραγωγής βελτιώνονται σε αμφότερες τις ζώνες, όπως και οι εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών και ζήτησης, κυρίως στην Ευρωζώνη, ενώ και οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα αποκλιμακώθηκαν ελαφρώς.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών διαμορφώνονται στις +12,7 και +12,9 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους αλλά και για την τρέχουσα ζήτηση μεταβάλλονται θετικά. Αντίθετα οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση βελτιώνονται μόνο στην ΕΕ, ενώ επιδεινώνονται στην Ευρωζώνη.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες διαμορφώνονται στις +4,5 μονάδες στην ΕΕ και τις +3,2 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα κερδίζουν έδαφος για δεύτερο μήνα, ιδίως στην Ευρωζώνη, και οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα αμβλύνονται εκ νέου. Όμως οι τάσεις στις προβλέψεις για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες δεν είναι θετικές, καθώς υποχωρούν στην ΕΕ και είναι στάσιμες στην Ευρωζώνη.
- Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υποχωρεί τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη, στις -10,9 και -12,0 μονάδες αντίστοιχα. Οι προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών υποχωρούν εξίσου στις δύο ζώνες, όμως οι προβλέψεις για την απασχόληση είναι λιγότερο δυσοίωνες, κυρίως στην Ευρωζώνη.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώνεται στις -4,6 και -5,1 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους βελτιώνονται σε αμφότερες τις ζώνες, όπως και εκείνες για την οικονομική κατάσταση της χώρας. Η πρόθεση αποταμίευσης ενισχύεται στην ΕΕ, ωστόσο εξασθενεί ελαφρώς στην Ευρωζώνη, ενώ η μεγαλύτερη βελτίωση τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη, σημειώθηκε στις προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας.

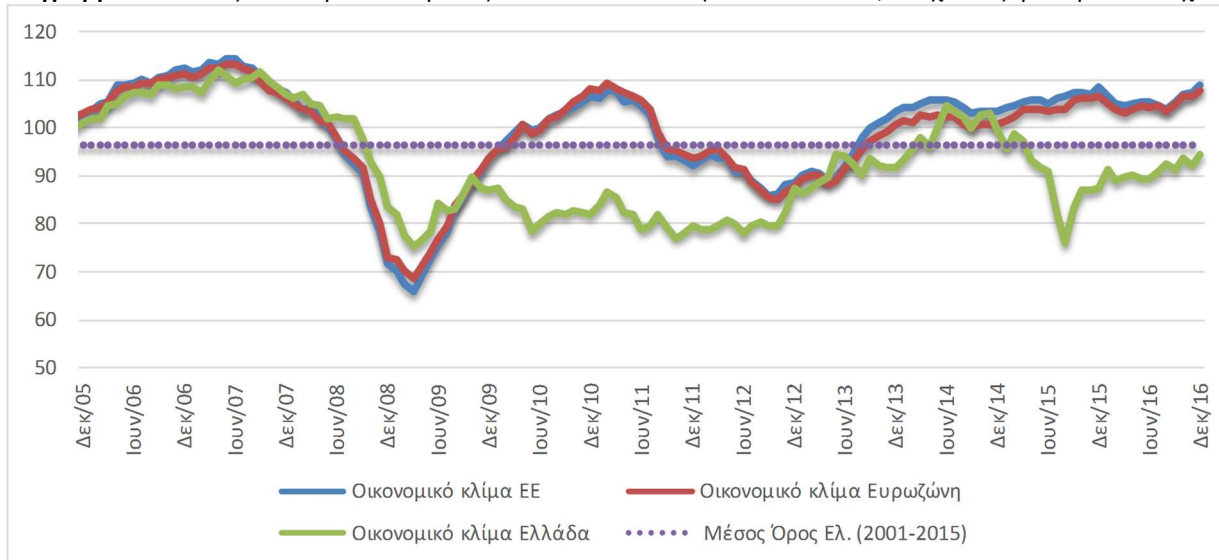
Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2015=100, εποχικά εξομαλυσμένα στοιχεία)¹

Περιοχή	Ακραίες τιμές ²		Μέσος όρος									
	Min	Max	2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015				
ΕΕ-28	67,2 Μαρ-09	114,1 Ιουν-07	99,8	101,3	91,0	95,9	105,0	106,7				
Ευρωζώνη	70,0 Μαρ-09	113,5 Ιαν-01	99,0	102,2	90,8	93,8	101,3	104,3				
Ελλάδα	74,4 Μαρ-09	111,9 Απρ-04	95,8	81,0	80,3	90,8	99,5	88,7				
Περιοχή	2015											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	104,4	104,7	105,6	106,0	106,0	105,1	106,1	106,5	107,2	107,4	107,2	108,5
Ευρωζώνη	101,5	102,3	103,9	103,8	103,8	103,4	103,9	104,0	105,5	106,1	106,0	106,7
Ελλάδα	95,9	98,8	97,3	93,3	92,0	91,2	82,1	76,1	83,8	87,1	87,1	87,6
Περιοχή	2016											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	106,7	105,3	104,6	105,1	105,6	105,7	104,7	103,8	105,5	106,9	107,3	109,1
Ευρωζώνη	105,1	103,9	103,0	104,0	104,6	104,4	104,5	103,5	104,9	106,4	106,6	107,8
Ελλάδα	91,6	89,0	90,1	90,3	89,7	89,7	90,9	92,5	91,4	93,8	92,4	94,6

¹ Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος είναι το σταθμισμένο άθροισμα των Δεικτών Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και του Δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης.

² Οι ακραίες τιμές αναφέρονται στην περίοδο 2001-2015, σε όλους τους πίνακες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-28 και Ελλάδα (1990-2015=100, εποχικά εξομαλυσμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** (δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη οικονομικού κλίματος) ενισχύθηκε εκ νέου τον Δεκέμβριο, κυρίως στην ΕΕ (+17,2 από +11,6 μον.) και λιγότερο στην Ευρωζώνη (+13,8 από +11,1 μον.). Οι *εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων* βελτιώνονται και στις δύο ζώνες, ενώ εκείνες για την *τρέχουσα πορεία της ζήτησης* καλυτέρευσαν αισθητά στην ΕΕ, όμως δεν μεταβλήθηκαν στην Ευρωζώνη. Οι *προβλέψεις της ζήτησης* στο επόμενο τρίμηνο κέρδισαν έδαφος σε αμφότερες τις ζώνες.

ΕΛΛΑΔΑ: Βελτίωση του οικονομικού κλίματος, ανάκαμψη της καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα συνεχίζει την τάση ανάκαμψης του τελευταίου διαστήματος και διαμορφώνεται τον Δεκέμβριο στις 94,6 μονάδες από 92,4 μονάδες τον Νοέμβριο. Η θετική αυτή τάση ακολουθεί την ευρύτερη βελτίωση του οικονομικού κλίματος που καταγράφεται στην Ευρωζώνη και την Ε.Ε.-28. **Είναι επίσης η υψηλότερη επίδοση των τελευταίων 21 μηνών, ακολουθώντας μια πορεία σταδιακής εξομάλυνσης μετά τις δραματικές εξελίξεις το καλοκαίρι του 2015. Η οικονομία σταθεροποιείται κατά τη διάρκεια του 2016, όπως έχει έγκαιρα υποδείξει η πορεία του δείκτη, τάση που υπερισχύει αυτή την περίοδο, παρά τις έντονες φορολογικές πιέσεις σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά και τη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα στις σχέσεις με τους δανειστές. Έτσι, η πλευρά των επιχειρήσεων φαίνεται να προσαρμόζεται σε ένα νέο σημείο ισορροπίας αναφορικά με τη ζήτηση και να αναζητεί κατάλληλη τοποθέτηση στο εγχώριο και διεθνές περιβάλλον. Στην πλευρά των καταναλωτών, αν και από πολύ χαμηλά επίπεδα καταγράφεται μικρή άμβλυνση της απαισιοδοξίας και λιγότερο δυσμενείς προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας στο επόμενο 12μηνο.** Ουσιαστικά, η τρέχουσα πορεία του δείκτη είναι συνεπής με την πρόβλεψη για ανάκαμψη του ΑΕΠ το 2017. Όμως η βελτίωση των προσδοκιών, όπως άλλωστε και της οικονομίας, δεν είναι προς το παρόν εύρωστη και θα εξαρτηθεί στη διάρκεια του 2017 από πλήθος παραγόντων. Κυρίως όμως από τη συνέπεια και αξιοπιστία της εφαρμοζόμενης οικονομικής πολιτικής, ειδικότερα σε θέματα διαρθρωτικού χαρακτήρα και δημιουργίας νέας παραγωγής. Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, οι θετικές προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες εξασθενούν, το ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα αποκλιμακώνεται, ενώ οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση παραμένουν σχεδόν στα ίδια επίπεδα.
- στις **Υπηρεσίες**, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων μεταβάλλονται αρνητικά, όπως και εκείνες για την τρέχουσα ζήτηση, αλλά και τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή της.
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι θετικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις περιορίζονται ελαφρώς, ενώ οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους βελτιώνονται, με το δείκτη όμως των αποθεμάτων να διευρύνεται.
- στις **Κατασκευές**, οι δυσμενείς προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων αμβλύνονται αισθητά, αν και σε όρους απασχόλησης οι αρνητικές προβλέψεις ενισχύονται.
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, ο σχετικός δείκτης επιδεινώνεται ως αποτέλεσμα των πιο δυσμενών προβλέψεων των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση και για την οικονομική κατάσταση της χώρας το επόμενο 12-μηνο, της αμβλυνόμενης πρόθεσης για αποταμίευση, αλλά και των περισσότερο απαισιόδοξων προβλέψεων για την εξέλιξη της ανεργίας.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Ελαφρώς βελτιωμένες οι επιχειρηματικές προσδοκίες, κυρίως λόγω αποκλιμάκωσης αποθεμάτων

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία βελτιώνεται ελαφρώς τον τελευταίο μήνα του έτους στις 90,1 (από 89,2) μονάδες, υψηλότερα πάντως έναντι της αντίστοιχης περυσινής του επίδοσης (84,6 μονάδες). **Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι θετικές προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες εξασθενούν, το ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα αποκλιμακώνεται, ενώ οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση παραμένουν σχεδόν στα ίδια επίπεδα.** Αναλυτικά:

α) Σε **επίπεδο παραγγελιών και τρέχουσας ζήτησης**, ο αρνητικός δείκτης παραμένει στα ίδια σχεδόν επίπεδα τον Δεκέμβριο, στις -20 μονάδες, με το 27% των επιχειρήσεων να δηλώνουν εκ νέου χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και μόλις το 7% να αναφέρει το αντίθετο.

β) Στις **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, το σχετικό ισοζύγιο περιορίζεται κατά 5 μονάδες, στις +3, με το 20% πλέον (από 26%) των επιχειρήσεων να προβλέπει ανάκαμψη παραγωγής το επόμενο τρίμηνο και ένα 18% να αναμένει μείωσή της.

γ) Σε όρους **αποθεμάτων έτοιμων προϊόντων**, το σχετικό ισοζύγιο υποχωρεί από τις +16 στις +7 μονάδες, καθώς σημειώνεται σημαντική ρευστοποίηση, με το 14% (από 22%) των επιχειρήσεων να αναφέρει υψηλά για την εποχή αποθέματα και 7% να δηλώνει το αντίθετο.

δ) Στους δείκτες **εξαγωγικής δραστηριότητας** καταγράφονται τον Δεκέμβριο ελαφρώς ανοδικές τάσεις: οι θετικές **τρέχουσες εκτιμήσεις για εξαγωγές το τελευταίο τρίμηνο** ενισχύονται, από τις +7 στις +10 μονάδες, όπως και οι **προβλέψεις για εξαγωγές τους προσεχείς μήνες**, όπου ο σχετικός δείκτης κινείται στις +8 (από +5). Αλλά και οι αρνητικές **εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού** αμβλύνονται (-2 από -7 από μονάδες).

ε) Οι **θετικές προβλέψεις για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες** αποκλιμακώνονται τον Δεκέμβριο (στις +6 από +15 μον. το ισοζύγιο), με το 24% (από 32%) των επιχειρήσεων να αναμένει άνοδο πωλήσεων το προσεχές διάστημα και ένα 18% μείωσή τους. Οι εκτιμήσεις για τις **τρέχουσες πωλήσεις** αντίθετα βελτιώνονται, με το σχετικό δείκτη να διπλασιάζεται στις +13 μονάδες.

στ) Οι **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής** διαμορφώνονται στους 4,3 μήνες, ενώ το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** περιορίζεται στο 69,5% (από 70,5%).

ζ) Ο δείκτης στις **προβλέψεις για την απασχόληση** επιδεινώνεται τον Δεκέμβριο στις -12 (από -8) μονάδες, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που προβλέπει άνοδο απασχόλησης στο προσεχές τρίμηνο να είναι μόλις 2%, έναντι 14% που αναμένει μείωση.

η) Οι **προβλέψεις για τις μεταβολές των τιμών** κινούνται στα ίδια, ελαφρώς αρνητικά επίπεδα (στις -3 μονάδες ο δείκτης), με το 82% των επιχειρήσεων να προβλέπει και πάλι σταθερότητα τιμών το επόμενο τρίμηνο και το 11% μείωσή τους.

Σε επίπεδο βασικών τομέων, οι σχετικές τάσεις είναι μικτές. Αναλυτικά:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Καταναλωτικά αγαθά** αυξάνεται τον Δεκέμβριο στις 94,8 (από 92,6) μονάδες. Το ισοζύγιο παραγγελιών και εγχώριας ζήτησης κινείται στις -12 (από -17) μονάδες, ενώ στις προβλέψεις για την παραγωγή, ο θετικός δείκτης επιδεινώνεται στις +10 (από

+14) μονάδες, όταν στο ισοζύγιο των αποθεμάτων καταγράφεται πτώση κατά 6 μονάδες (στις +4). Οι τάσεις στις εξαγωγικές μεταβλητές είναι μικτές, ενώ σε ό,τι αφορά τις προβλέψεις για την απασχόληση, το σχετικό ισοζύγιο χάνει 9 μονάδες και διαμορφώνεται στις -15. Τέλος, οι αποπληθωριστικές προβλέψεις για τις τιμές παραμένουν στα ίδια επίπεδα (στις -11 μον. ο δείκτης), με το 80% των επιχειρήσεων όμως να αναμένει σταθερότητα.

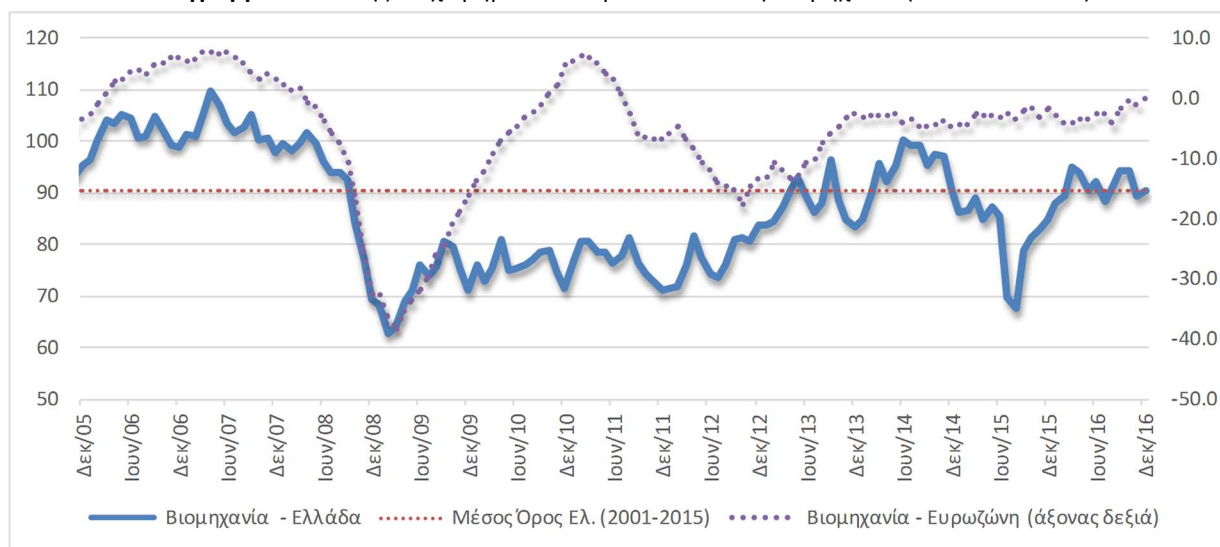
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Βιομηχανία (1996-2006=100)		Min	Max		2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015	
		62,8 <i>Φεβ-09</i>	109,5 <i>Απρ-07</i>		90,3	76,9	77,2	87,8	94,6	81,9	
2015											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
86,1	86,6	88,8	84,6	87,2	85,2	69,5	67,4	78,8	81,2	83	84,6
2016											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
87,9	89,2	94,8	93,7	90,1	92,0	88,3	90,9	94,0	94,2	89,2	90,1

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις παραγωγής, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Κεφαλαιουχικά αγαθά** βελτιώνεται τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον Νοέμβριο, κινούμενος στις 85,1 (από 78,3) μονάδες. Το ισοζύγιο των προβλέψεων για την παραγωγή σημειώνει άνοδο (+3 από -10 μον.), ενώ αντίθετα ο δείκτης των εκτιμήσεων για τις παραγγελίες και τη ζήτηση χάνει έδαφος (-28 από -23 μον.). Το ισοζύγιο εκτιμήσεων των αποθεμάτων διαμορφώνεται στις +16 (από +29) μονάδες, ενώ στους δείκτες για τις εξαγωγικές προοπτικές, οι τάσεις είναι και εδώ μικτές. Στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της απασχόλησης, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο συρρικνώνεται στις -8 (από -22) μονάδες, ενώ στις τιμές, ο σχετικός δείκτης των +9 μονάδων περιορίζεται στις -3 μονάδες.

Ελαφρώς πτωτικά κινείται ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ενδιάμεσα αγαθά**, φθάνοντας τις 85,6 (από 87,6) μονάδες. Το ισοζύγιο των προβλέψεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής χάνει 10 μονάδες και διαμορφώνεται στις -6 μονάδες, ενώ ο δείκτης εκτιμήσεων για το ύψος των αποθεμάτων κινείται στις +9 (από +16) μονάδες. Το αρνητικό ισοζύγιο

των εκτιμήσεων για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση επιδεινώνεται ελαφρά (στις -27 από -25 μον.), ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, οι τάσεις στους εξαγωγικούς δείκτες είναι ανοδικές, με το ισοζύγιο προβλέψεων της βραχυπρόθεσμης απασχόλησης να παραμένει αμετάβλητο στις -8 μονάδες. Τέλος, οι προβλέψεις για άνοδο τιμών εντείνονται (+7 από +1 μον. ο δείκτης), με τη συντριπτική πλειονότητα πάντως (83%) να αναμένει και πάλι σταθερότητα.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Σημαντική βελτίωση προσδοκιών, αλλά από πολύ χαμηλά επίπεδα

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές συνεχίζει να βελτιώνεται και τον Δεκέμβριο και διαμορφώνεται κατά 6 μονάδες υψηλότερα, στις 55,6, ελαφρώς ανώτερα σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή του επίδοση (50,8 μον.). **Σε κλαδικό επίπεδο, η τάση είναι καλύτερη στα Δημόσια Έργα, ενώ στις Ιδιωτικές Κατασκευές οι απαισιόδοξες προσδοκίες δεν μεταβάλλονται. Γενικά οι δυσμενείς προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων αμβλύνονται αισθητά, αν και σε όρους απασχόλησης οι αρνητικές προβλέψεις ενισχύονται.** Αναλυτικά, ο αρνητικός δείκτης των -60 μονάδων στις προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων αμβλύνεται, κινούμενος στις -43 μονάδες, με το 58% (από 69%) των επιχειρήσεων να διατυπώνει απαισιόδοξες προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών του το επόμενο τρίμηνο και το 15% (από 9%) να δηλώνει το αντίθετο. Από την άλλη πλευρά, οι προβλέψεις για την απασχόληση επιδεινώνονται, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -51 (από -46) μονάδες και το 57% (από 55%) των ερωτηθέντων να προβλέπουν μείωση των θέσεων εργασίας στον τομέα. Στα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων μπορεί να κερδίζει έδαφος, κινούμενος στις -24 (από -33) μονάδες, αλλά είναι έντονα αρνητικός, ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας περιορίζονται στους 7,1 (από 8,6). Στο πεδίο των τιμών, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο των -29 μονάδων αμβλύνεται οριακά στις -27 μονάδες, ενώ τέλος, διευρύνεται στο 9% (από 2%), το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 33% επισημαίνει τη χαμηλή χρηματοδότηση, το 40% την ανεπαρκή ζήτηση και ένα 15% τους υπόλοιπους συγκυριακούς παράγοντες ως βασικότερα εμπόδια στη λειτουργία του.

Αναλυτικά στους επιμέρους κλάδους:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** παραμένει αμετάβλητος τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον Νοέμβριο, στις 80,9 (από 80,4) μονάδες, αισθητά υψηλότερα πάντως σε σχέση με το περυσινό του επίπεδο (57,6 μονάδες). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι προβλέψεις για το επίπεδο προγραμματισμένων εργασιών δεν μεταβάλλονται (στις -22 μον. το ισοζύγιο), ενώ σταθερές παραμένουν και οι προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου (στις -11 μον. ο δείκτης). Σε ό,τι αφορά τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων κερδίζουν έδαφος, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις +3 (από -10) μονάδες, ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας διαμορφώνονται στους 6,3 (από 5,3). Στις τιμές, οι έντονες αποπληθωριστικές προσδοκίες εξομαλύνονται αισθητά (-13 από -54 μον. ο δείκτης), ενώ τέλος, αυξάνεται στο 20% (από 3%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δεν αναφέρουν προσκόμματα στη λειτουργία τους. Από τις υπόλοιπες, το 27% δηλώνει την ανεπάρκεια χρηματοδότησης, το 36% τη χαμηλή ζήτηση και ένα 16% τους λοιπούς παράγοντες ως βασικότερα λειτουργικά εμπόδια.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων** βελτιώνεται και τον Δεκέμβριο, αν και από πολύ χαμηλά επίπεδα κινούμενος στις 39,7 (από 33,2) μονάδες. Παραμένει όμως χαμηλότερα έναντι και της αντίστοιχης περυσινής τιμής του (47,2 μον.). Ως προς το πρόγραμμα εργασιών του κλάδου, ο εξαιρετικά χαμηλός δείκτης των -76 μονάδων κερδίζει

αισθητά έδαφος και διαμορφώνεται στις -54 μονάδες, ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφεται αντίθετα πτώση 10 μονάδων στο σχετικό ισοζύγιο (στις -73 μον.). Από τις επιχειρήσεις του κλάδου, το 76% (από 66%) αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας και το 3% αύξηση. Στις υπόλοιπες μεταβλητές, ο δείκτης για τις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εργασίες των επιχειρήσεων κινείται στις -39 (από -43) μονάδες, ενώ στις τιμές, το αρνητικό ισοζύγιο διευρύνεται στις -35 (από -17) μονάδες. Τέλος, οι επιχειρήσεις που δηλώνουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία είναι μόλις 2%, όταν το 41% αναφέρει την ελλιπή ζήτηση, το 37% τη χαμηλή χρηματοδότηση και το 15% την τρέχουσα οικονομική κατάσταση ως τα κυριότερα εμπόδια λειτουργίας.

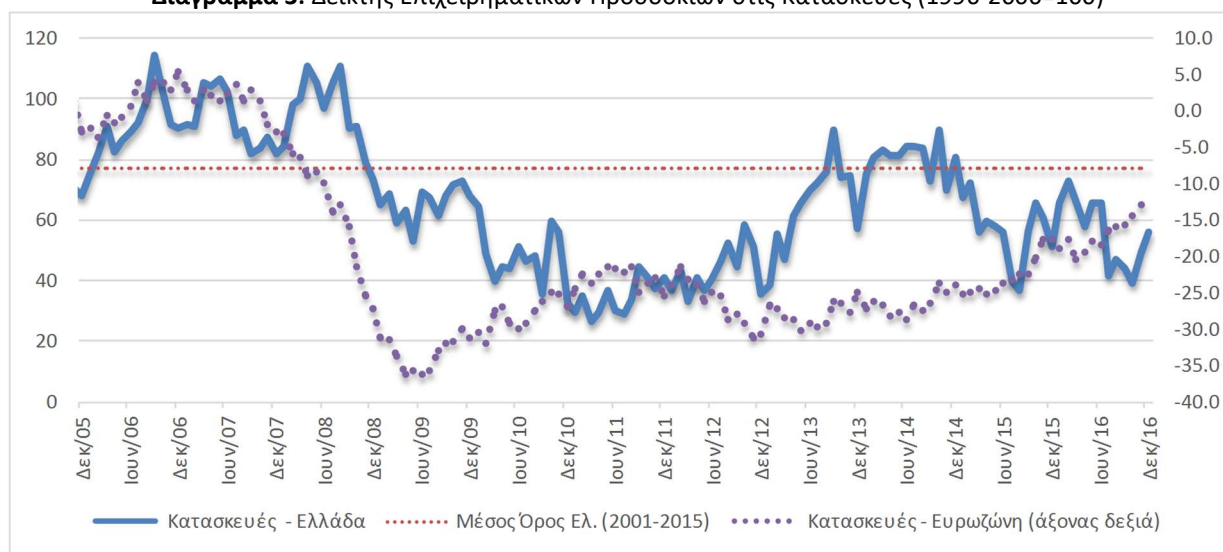
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Κατασκευές (1996-2006=100)		Min	Max		2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015	
		26,3 Μαρ-11	123,8 Σεπ-03		77,2	34,2	43,2	65,0	80,4	56,4	
2015											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
67,4	71,9	55,8	59,7	57,5	55,7	39,3	39,3	56,3	65,2	60,5	50,8
2016											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
65,6	72,7	65,8	57,5	65,7	65,4	41,5	46,6	43,8	39,2	49,4	55,6

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfín. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfín

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Οριακή επιδείνωση επιχειρηματικών προσδοκιών, παρά την εορταστική περίοδο

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** επιδεινώνεται οριακά τον Δεκέμβριο, φθάνοντας στις 99 (από 101,6) μονάδες, υψηλότερα πάντως σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή του επίδοση (88,2 μον.) και παρά την εορταστική περίοδο. Από τις κύριες μεταβλητές του δείκτη, **οι θετικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις περιορίζονται ελαφρά, ενώ οι προβλέψεις**

για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους βελτιώνονται, με το δείκτη όμως των αποθεμάτων να διευρύνεται. Αναλυτικά, οι θετικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις τους περιορίζονται, με το σχετικό δείκτη να χάνει 3 μονάδες, φθάνοντας στις +15 μονάδες και το 44% (από 51%) των επιχειρήσεων να δηλώνει αυξημένες πωλήσεις, έναντι του 31% (από 29%) που αναφέρει το αντίθετο. Ο δείκτης των αποθεμάτων όμως διογκώνεται στις +11 (από -2) μονάδες, αν και οι αισιόδοξες προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο ενισχύονται στις +24 (από +16) μονάδες. Στις παραγγελίες προς προμηθευτές καταγράφεται πτώση στο σχετικό δείκτη (-3 από +15 μον.), ενώ αντίθετα το ισοζύγιο για την απασχόληση βελτιώνεται κατά 4 μονάδες (στις +12). Τέλος, ως προς τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη των τιμών, το σχετικό ισοζύγιο μεταβάλλεται οριακά προς τα κάτω, στις +8 μονάδες, με το συντριπτικό 82% να αναμένει εκ νέου σταθερότητα.

Οι εξελίξεις σε επιμέρους κλάδους του Λιανικού εμπορίου είναι οι εξής:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** υποχωρεί τον Δεκέμβριο στις 118,6 (από 124,4) μονάδες, παραμένοντας όμως σε υψηλά επίπεδα (στις 79,1 μον. η αντίστοιχη περσινή επίδοση). Οι αισιόδοξες εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις χάνουν έδαφος, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται 11 μονάδες χαμηλότερα, στις +71 μονάδες. Οι θετικές προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου υποχωρούν ήπια (+54 από +57 μον. ο δείκτης), ενώ στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα, ο αντίστοιχος δείκτης αυξάνεται στις +3 (από -4) μονάδες. Αν και στις προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές καταγράφεται εξασθένιση της έντονης αισιοδοξίας στο σχετικό ισοζύγιο (στις +32 από +56 μον.), οι θετικές προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης του κλάδου ενισχύονται περαιτέρω (+21 από +13 μον. ο δείκτης). Τέλος ο δείκτης τιμών κινείται κατά 5 μονάδες χαμηλότερα, στις +14 μονάδες.

Στα ίδια επίπεδα κινείται τον Δεκέμβριο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, στις 62 (από 61,6) μονάδες, πολύ χαμηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά επίπεδα (100,5 μον.). Από τα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις αμβλύνονται στις -57 (από -64) μονάδες, ενώ αντίθετα στις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες πωλήσεις καταγράφεται μικρή μεταβολή στο σχετικό ισοζύγιο (-27 από -31 μον.). Στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα, ο σχετικός δείκτης κινείται κατά 10 μονάδες υψηλότερα, στις +28, ενώ οι αρνητικές προβλέψεις σχετικά με τις παραγγελίες προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο διευρύνονται σημαντικά (στις -65 από -28 μον. το ισοζύγιο). Στις προσδοκίες για την απασχόληση, ο δείκτης παραμένει έντονα αρνητικός, αν και κερδίζει ελαφρώς έδαφος (-37 από -43 μον.), ενώ τέλος, στις τιμές, το ισοζύγιο των -10 μονάδων αυξάνεται οριακά στις -8 μονάδες, με το 92% των ερωτηθέντων να προβλέπει σταθερότητα και οι υπόλοιποι μείωση τιμών.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού** επιδεινώνονται τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 81,3 (από 91,7) μονάδες, στα ίδια πάντως επίπεδα σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι (81,8 μον.). Το ήδη αρνητικό ισοζύγιο για τις τρέχουσες πωλήσεις ενισχύεται κατά 11 μονάδες (στις -23), ενώ και οι θετικές προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου χάνουν έδαφος (στις +2 από +12 μον. ο δείκτης). Ο δείκτης των αποθεμάτων κινείται ανοδικά (στις +8 από -5 μον.) υποδηλώνοντας υψηλά αποθέματα για την εποχή, γι' αυτό και ο δείκτης των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο υποχωρεί κατά 10 μονάδες (στις -15). Ως προς τις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου, η τάση αλλάζει και πλέον επικρατούν οι απαισιόδοξες προβλέψεις (από ισοζύγιο +9 μονάδων στις -12

μονάδες), με το 60% (από 66%) των επιχειρήσεων να προβλέπει σταθερότητα. Τέλος, ως προς τις τιμές, ο αντίστοιχος δείκτης των -5 μονάδων αμβλύνεται στη -1 μονάδα.

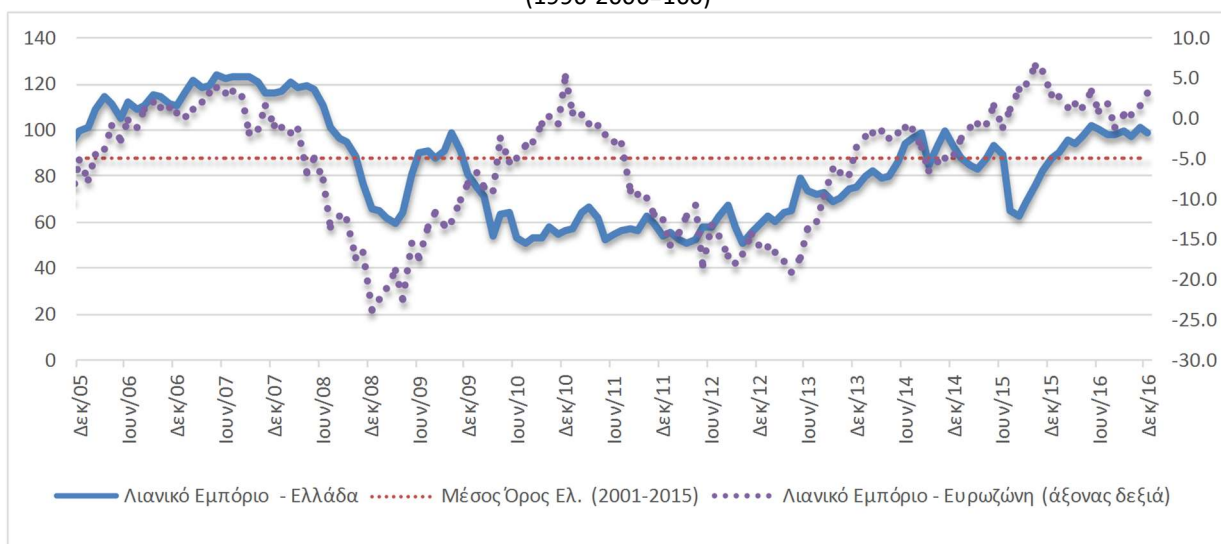
Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)		Min	Max		2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015	
		50,8 Ιουλ-10	124,3 Μαι-07		87,9	58,9	57,1	70,2	89,1	81,0	
2015											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
88,0	88,8	83,6	87,9	94,0	89,4	65,7	62,8	69,0	76,7	82,3	88,2
2016											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
90,5	95,9	94,4	97,5	102.6	100,6	98,0	98,4	99,6	97.9	101,6	99,0

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις και τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

**Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο
(1996-2006=100)**

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Ελαφρώς πτωτικά κινείται ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά** τον Δεκέμβριο και διαμορφώνεται στις 97,2 (από 99,9) μονάδες, σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό (110,2 μον.). Ο δείκτης των +10 μονάδων στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου χάνει 9 μονάδες, ενώ οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου κερδίζουν έδαφος (+11 από -5 μον. ο δείκτης). Στα αποθέματα, ο σχετικός δείκτης ενισχύεται στις +10 (από -5) μονάδες, με τις προβλέψεις για την απασχόληση να βελτιώνονται (+7 από -1 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο). Στις παραγγελίες προς προμηθευτές, το ισοζύγιο των -13 μονάδων επιδεινώνεται στις -19 μονάδες, ενώ τέλος, ως προς τις προβλέψεις των τιμών, ο σχετικός δείκτης κινείται στις +5 (από +10) μονάδες, με το 80% των επιχειρήσεων πάντως να αναμένει σταθερότητα.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Πολυκαταστήματα** κινούνται πτωτικά και τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 97,6 (από 102,2) μονάδες, αν και σε υψηλότερη τιμή από την αντίστοιχη περσινή του (83,3 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις κερδίζουν οριακά έδαφος (στις +15 από +13 μον. ο δείκτης), όπως και οι θετικές προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (στις +37 μον. το σχετικό ισοζύγιο).

Από την άλλη πλευρά, οι εκτιμήσεις για το τρέχον ύψος των αποθεμάτων υποδηλώνουν διόγκωσή τους (στις +19 από -1 μον. ο δείκτης). Στα υπόλοιπα στοιχεία, το ισοζύγιο στις προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές επιδεινώνεται αισθητά (στις +16 από +54 μον. το ισοζύγιο), ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση, ο ισοσκελισμένος δείκτης του Νοεμβρίου παραμένει ως έχει, με τις επιχειρήσεις του κλάδου ομόφωνα να προσδοκούν σταθερότητα. Τέλος, στις τιμές, οι πληθωριστικές τάσεις διατηρούνται σε υψηλά επίπεδα και αυτόν το μήνα (στις +19 από 21 μον. το ισοζύγιο).

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Επιδείνωση προσδοκιών, αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα, αλλά και τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** επιδεινώνεται τον τελευταίο μήνα του έτους, κινούμενος στις 76,7 (από 85,1) μονάδες, σε υψηλότερη επίδοση από την αντίστοιχη περσινή (68,5 μονάδες). **Από τις επιμέρους μεταβλητές του δείκτη, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων μεταβάλλονται αρνητικά, όπως και εκείνες για την τρέχουσα ζήτηση, αλλά και τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της.** Αναλυτικότερα, ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων αλλάζει τάση και γίνεται αρνητικός στις -4 (από +10) μονάδες, ενώ και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση επίσης επιδεινώνονται (στις -2 από +9 μον. ο δείκτης). Το ισοζύγιο της -1 μονάδας στις προβλέψεις για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου χάνει άλλες 6 μονάδες, ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση διευρύνονται, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -10 (από -7) μονάδες. Ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται ελαφρώς υψηλότερα, στις -8 (από -11) μονάδες, ενώ το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία διευρύνεται ελαφρά στο 1/4 (από 1/5). Από τις υπόλοιπες, το 19% επισημαίνει την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης ως βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του, το 38% την ανεπάρκεια ζήτησης και το 15% την τρέχουσα οικονομική συγκυρία (κεφαλαιακοί έλεγχοι, καθυστέρηση εισπράξεων Δημοσίου, υψηλή φορολογία κ.α.).

Σε επίπεδο βασικών κλάδων των Υπηρεσιών έλαβαν χώρα οι εξής βασικές μεταβολές:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά Πρακτορεία** υποχωρεί τον Δεκέμβριο στις 83,3 (από 96) μονάδες, σε υψηλότερο πάντως επίπεδο έναντι του αντίστοιχου περυσινού (66,4 μον.). Από τους βασικούς δείκτες, οι εκτιμήσεις για την πορεία της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων αλλάζουν τάση και επιδεινώνονται σημαντικά (-6 από +20 μον. το ισοζύγιο), ενώ και στην τρέχουσα ζήτηση καταγράφεται πτώση (-2 από +10 μον. ο δείκτης). Οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση χειροτερεύουν επίσης ελαφρά (-15 από -12 μον. το ισοζύγιο), ενώ αντίθετα, αμβλύνεται ελαφρά το ισοζύγιο της απασχόλησης (-11 από -15 μον.). Ο δείκτης των τιμών διαμορφώνεται εκ νέου στις -7 μονάδες, ενώ τέλος, αυξάνεται στο 27% (από 18%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 45% να κρίνει ως βασικό λειτουργικό εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης, το 11% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 17% την τρέχουσα οικονομική συγκυρία.

Ανοδικά κινείται και τον Δεκέμβριο ο δείκτης προσδοκιών στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (δεν περιλαμβάνονται οι Τράπεζες), φθάνοντας στις 63,9 (από 54) μονάδες, στα ίδια επίπεδα σε σύγκριση με τα αντίστοιχα περσινά (63,5 μον.). Οι αρνητικές

εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων εξομαλύνονται ήπια, με το δείκτη των -19 μονάδων να κινείται στις -12 μονάδες, ενώ οι εκτιμήσεις της τρέχουσας ζήτησης διαμορφώνονται επίσης υψηλότερα (-10 από -26 μον. το ισοζύγιο), όπως και οι προβλέψεις της βραχυπρόθεσμης ζήτησης (+14 από -2 μον. ο δείκτης). Από τα υπόλοιπα στοιχεία, στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφεται μικρή θετική μεταβολή (-12 από -16 μον. ο δείκτης), με τις αποπληθωριστικές προσδοκίες για τις τιμές να υποχωρούν περαιτέρω (-7 από -14 μον. ο δείκτης). Τέλος, το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ανεμπόδιστη επιχειρηματική λειτουργία υποχωρεί στο 29% (από 37%), με το 51% να αναφέρει την ανεπαρκή ζήτηση ως σημαντικότερο πρόσκομμα, το 10% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 8% άλλους παράγοντες.

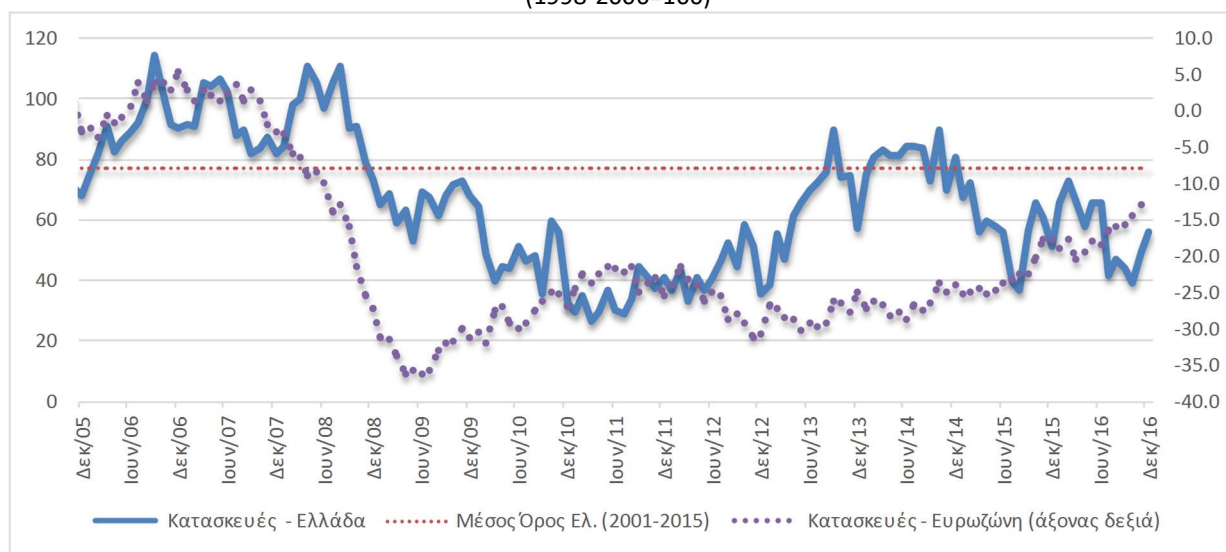
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Τομείς		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Υπηρεσίες (1998-2006=100)		Min	Max		2002-2015	2011	2012	2013	2014	2015	
		53,4 Φεβ-12	122,5 γ' τρίμ. 01		82,2	61,7	54,8	70,4	87,2	68,5	
2015											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
81,2	77,0	71,0	73,1	70,0	76,6	61,3	50,4	75,4	72,0	70,9	68,5
2016											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
77,5	63,2	66,0	70,6	76,6	77,7	67,6	80,2	80,0	84,2	85,1	76,7

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

**Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες
(1998-2006=100)**

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Έντονη πτώση προσδοκιών καταγράφεται στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες**, με το σχετικό δείκτη να περιορίζεται στις 55,6 (από 78,6) μονάδες, επίδοση ελαφρώς ανώτερη της αντίστοιχης περσινής (52,1 μον.). Στους βασικούς δείκτες, το ισοζύγιο των +6 μονάδων στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων κατρακυλά στις -20 μονάδες, ενώ εντόνως πτωτικά κινούνται και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση (-31 από -5 μον. το ισοζύγιο), αλλά και οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της (-31 από +6 μον. ο δείκτης). Στις προβλέψεις για την απασχόληση, ο σχετικός αρνητικός δείκτης διευρύνεται στις -35 (από -9) μονάδες, ενώ ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο των -13 μονάδων κινείται κατά 3 μονάδες

χαμηλότερα. Τέλος, μειώνεται στο 19% (από 23%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 38% να αναφέρει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 25% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 16% άλλους παράγοντες ως τα βασικότερα εμπόδια λειτουργίας του.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στην **Πληροφορική και Ανάπτυξη Λογισμικού** κινείται οριακά προς τα κάτω τον Δεκέμβριο, φθάνοντας στις 77,3 (από 78) μονάδες, σε ανώτερα όμως επίπεδα σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά (67,4 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων βελτιώνονται ήπια (στις +8 από +5 μον. το σχετικό ισοζύγιο), ενώ πτώση σημειώνουν οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της ζήτησης (+8 από +15 μον. ο δείκτης). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση βελτιώνονται ελαφρά, με το ισοζύγιο των -3 μονάδων να ισοσκελίζεται, όμως ενισχύονται σημαντικά οι προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου (+21 από +3 μον. ο δείκτης). Σε σχέση με τις προσδοκίες για τις τιμές, η αποπληθωριστική τάση εντείνεται ήπια (-13 από -10 μον. ο δείκτης), ενώ τέλος, το 36% των επιχειρήσεων δηλώνει και πάλι απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 37% να επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 15% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και ένα 3% τους λοιπούς παράγοντες ως τα κυριότερα προσκόμματα στη λειτουργία του.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Χερσαίες Μεταφορές** επιδεινώνονται τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 78 (από 97,3) μονάδες, χαμηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά επίπεδα (83,1 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα χειροτερεύουν αισθητά (-4 από +20 μον. το ισοζύγιο), όπως και εκείνες για την τρέχουσα ζήτηση (+7 από +38 μον. ο δείκτης), με τις προβλέψεις για την βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης να μεταβάλλονται επίσης αρνητικά (-23 από -7 μον. ο δείκτης). Από τις υπόλοιπες μεταβλητές, ο δείκτης στις προβλέψεις για την απασχόληση υποχωρεί επίσης (-4 από +4 μον. το ισοζύγιο), ενώ στις τιμές, το ισοζύγιο των -4 μονάδων κινείται στις -7 μονάδες, με τη συντριπτική πλειονότητα (93% από 89%) των ερωτηθέντων να αναμένει σταθερότητα. Τέλος, διαμορφώνεται εκ νέου στο 21% το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν ανεμπόδιστη επιχειρηματική λειτουργία, ενώ από τις υπόλοιπες, το 26% επισημαίνει την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης, το 38% την ανεπάρκεια ζήτησης και ένα 8% άλλους παράγοντες ως τα βασικότερα λειτουργικά εμπόδια.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ**Ανάκαμψη της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, αμβλύνεται η απαισιοδοξία και οι έντονα δυσμενείς προβλέψεις για την ανεργία**

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης βελτιώνεται τον Δεκέμβριο, μετά την πτώση του Νοεμβρίου, κινούμενος στις 64,4 μονάδες (από -66,9) μονάδες, κινούμενος πάντως σε χαμηλότερο επίπεδο έναντι της αντίστοιχης περυσινής του επίδοσης (-61,1 -μον.). **Η άνοδος της καταναλωτικής εμπιστοσύνης είναι αποτέλεσμα των λιγότερο δυσμενών προβλέψεων των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας το επόμενο 12-μηνο, καθώς και των λιγότερο απαισιόδοξων προβλέψεων για την εξέλιξη της ανεργίας, αφού η πρόθεση για αποταμίευση παραμένει ασθενική και οι προβλέψεις για τη δική τους οικονομική κατάσταση έντονα δυσμενείς.** Η Ελλάδα παραμένει σταθερά πρώτη στην ΕΕ ως προς την απαισιοδοξία των νοικοκυριών, με την Βουλγαρία να ακολουθεί σε μεγάλη απόσταση (-23,4 από -25,6 μον.), ενώ έπονται η Λετονία (-18,3 από -13,0 μον.), η Ρουμανία (-17,4 από -15,1 μον.) και η Κροατία (-14,9 από -16,6 μον.). Ο ευρωπαϊκός δείκτης κερδίζει εξίσου στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη, ανερχόμενος στις -4,6 (από -5,8) και τις -5,1 (από -6,2) μονάδες αντίστοιχα, παρουσιάζοντας ανοδική τάση σε 13 (από 18) χώρες. Θετικές τιμές τον Δεκέμβριο σημειώνονται και πάλι σε 8 χώρες: στις σκανδιναβικές (Σουηδία, Φινλανδία, Δανία), το Λουξεμβούργο, την Τσεχία, την Ολλανδία, την Μάλτα και την Ιρλανδία. Αναλυτικά στην Ελλάδα:

- **Αμετάβλητες οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες δεν μεταβάλλονται τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να παραμένει στις -58,3 μονάδες όπως και τον προηγούμενο μήνα. Το 72% των νοικοκυριών πάντως αναμένει ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής του κατάστασης, ενώ μόλις το 3% προβλέπει βελτίωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις +1,1 και -0,2 μονάδες.

- **Ανάκαμψη και στις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Οι προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο ανακάμπτουν τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -61,8 (από -66,7) μονάδες. Το 79% (από 81%) των καταναλωτών προβλέπει μικρή ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της χώρας, έναντι ενός 6% (από 3%) που αναμένει το αντίθετο. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις -6,5 και -3,8 μονάδες.

- **Επιδεινώνεται ελαφρά η πρόθεση για αποταμίευση**

Ο δείκτης της πρόθεσης για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες διαμορφώνεται τον Δεκέμβριο στις -79,5 (από -80,6) μονάδες. Το 91% (από 90%) των νοικοκυριών θεωρεί λίγο έως καθόλου πιθανή την αποταμίευση στο επόμενο 12μηνο, με το 7% (από 6%) να τη θεωρεί αρκετά ή πολύ πιθανή, ενώ οι σχετικοί δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις -1,2 και -5,3 μονάδες αντίστοιχα.

- **Λιγότερο δυσμενείς προβλέψεις για την πορεία της ανεργίας**

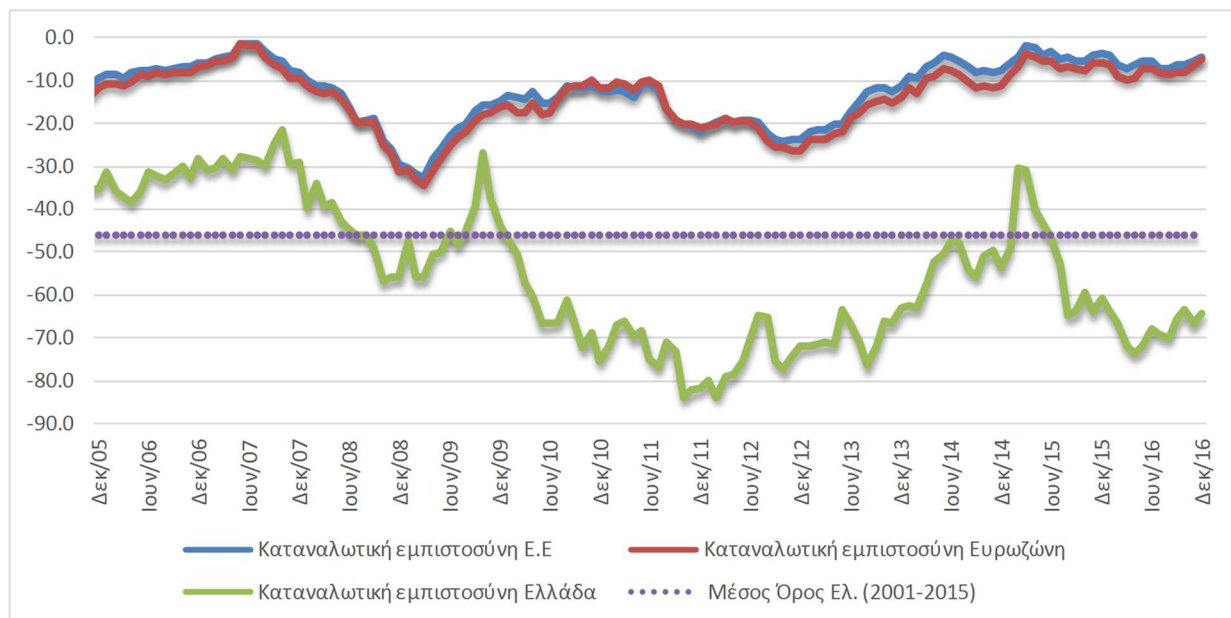
Ο δείκτης πρόβλεψης για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες μειώθηκε τον Δεκέμβριο, φθάνοντας στις 57,9 (από +62) μονάδες. Το ποσοστό των νοικοκυριών που προβλέπει ελαφρά ή αισθητή άνοδο της ανεργίας διαμορφώθηκε στο 76% (από 77%), με το 9% (από 6%) όμως πλέον των ερωτηθέντων να αναμένει ελαφρά μείωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη βρέθηκαν στις +11,8 και +11,2 μονάδες.

Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσοι όροι									
	Min	Max	2001-2015		2011	2012	2013	2014	2015			
ΕΕ-28	-31,9 Μαρ-09	0,8 Ιαν-01	-12,1		-15,5	-21,4	-16,4	-6,8		-4,1		
Ευρωζώνη	-34,2 Μαρ-09	1,0 Ιαν-01	-13,6		-14,3	-22,3	-18,6	-10,0		-6,1		
Ελλάδα	-83,8 Οκτ-11	-16,9 Απρ-04	-46,2		-74,1	-74,8	-69,3	-54,0		-50,7		
Περιοχή	2015											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	-6.1	-4.6	-2.0	-2.4	-4.2	-3.5	-5.1	-4.8	-5.6	-5.8	-4.5	-3.9
Ευρωζώνη	-8.4	-6.6	-3.6	-4.6	-5.5	-5.5	-7.1	-6.8	-7.0	-7.5	-5.9	-5.7
Ελλάδα	-49.3	-30.6	-31.0	-40.5	-43.6	-46.8	-52.9	-64.8	-64.2	-59.6	-64.1	-61.1
Περιοχή	2016											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	-4.2	-6.6	-7.3	-6.8	-5.7	-5.8	-7.7	-7.7	-6.4	-6.5	-5.8	-4.6
Ευρωζώνη	-6.3	-8.8	-9.7	-9.3	-7.0	-7.2	-7.9	-8.5	-8.2	-8.0	-6.2	-5.1
Ελλάδα	-63.9	-66.8	-71.9	-73.7	-71.9	-68.0	-69.2	-70.1	-65.9	-63.6	-66.9	-64.4

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση κάθε μεγέθους υπερτερεί του ποσοστού όσων προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

• Μικρή βελτίωση της πρόθεσης για μείζονες αγορές

Η πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών κ.λπ.) ανακάμπτει ελαφρά τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -54,4 (από -57,9) μονάδες. Το 63% (από 64%) των καταναλωτών προβλέπει ότι θα προβεί σε λιγότερες ή πολύ λιγότερες δαπάνες, ενώ το 34% (από 30%) αναμένει ότι οι

δαπάνες του δεν θα μεταβληθούν. Οι ευρωπαϊκοί δείκτες κινήθηκαν στις -15 μονάδες στην ΕΕ και στις -18,1 μονάδες στην Ευρωζώνη.

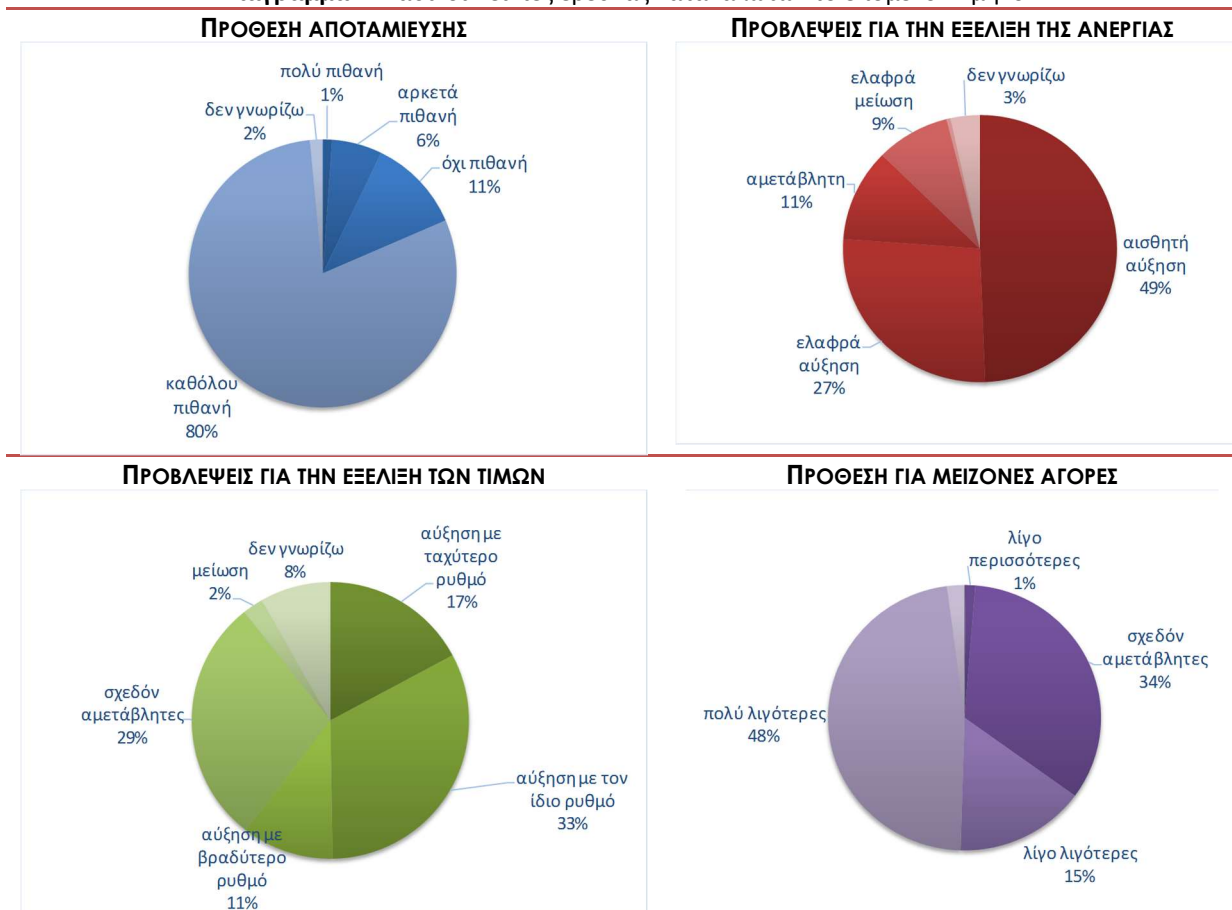
- **Εντείνονται οι πληθωριστικές προσδοκίες**

Το ισοζύγιο των 11,3 μονάδων στις προβλέψεις μεταβολών στις τιμές τους προσεχείς 12 μήνες σχεδόν διπλασιάζεται τον Δεκέμβριο στις 21,9 μονάδες, με το 50% (από 49%) των νοικοκυριών να προβλέπει αύξηση τιμών με ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό και 29% (από 33%) να αναμένει σταθερότητα. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις +14,6 και +8,8 μονάδες.

- **Άνοδος του ποσοστού εκείνων που δηλώνουν ότι «αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους»**

Σχετικά με τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» μειώνεται τον Δεκέμβριο στο 60% (από 68%), ενώ το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους αυξάνεται στο 15% (από 8%). Οι καταναλωτές που δηλώνουν ότι αποταμιεύουν λίγο ή πολύ αντιπροσωπεύουν και πάλι το 8% του συνόλου των ερωτηθέντων, ενώ όσοι δηλώνουν ότι «έχουν χρεωθεί» αυξάνονται ελαφρά στο 17% (από 15%).

Διάγραμμα 7: Βασικοί Δείκτες έρευνας καταναλωτών το επόμενο 12μηνο

Πηγή: IOBE